

ПРОЩАЛЬНА ПУБЛІЧНА ПРОМОВА ДЖОНА МАККЕЙНА ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЙОГО ОСОБИСТІСТЬ

*Присвячується пам'яті сенатора Джона Маккейна,
великого друга і захисника України*

Пакляченко К.О., студентка групи ФАБ-1-15-4.0д, IV курс, спеціальність «Філологія (англійська мова і література)».

Науковий керівник: Л.П. Калитюк, доцент кафедри германської філології, кандидат філологічних наук.

У статті розглянуто особливості мовленнєвої поведінки американського сенатора Дж. Маккейна на прикладі його прощальної публічної промови, проаналізовано специфіку заповнення в дискурсі Дж. Маккейна зміст таких категорій, як: адресант-ідентифікуючі категорії (самоідентифікація, час, простір, місія, атрибутивність, діяльність, роль), з'ясовано дискурс-тип Дж. Маккейна.

Ключові слова: дискурс, портрет-дискурс, код, категорія, адресант-ідентифікуючі категорії, спосіб вербалізації, дискурс-тип, самоідентифікація, індивідуаліст, колективіст, інституціоналіст, дейксиси тексту.

The article poses a task to consider John McCain's communicative behavior on the example of his farewell speech, to determine the type of senator's discourse, and to analyze the linguistic means within his discourse.

Дискурс-аналіз – це сукупність аналітичних методів інтерпретації різного роду текстів чи висловлень як продуктів мовленнєвої діяльності, здійснюваної в конкретних суспільно-політичних обставинах і культурно-історичних умовах.

Дослідники мають можливість самостійно розставляти акценти, проводячи дискурс-дослідження. Для одних фокус уваги падає на саме життя мовної особистості, і тоді екстралінгвістичні практики з паралінгвістичним супроводом мови стають ключовими, домінуючими позиціями. Для інших

центром тяжіння стає мова. Зрозуміло, що для збереження цілісності дискурс-досліджень ключовим є узагальнююче поняття – код, що включає в себе як вербальні, так і невербальні засоби спілкування.

Продукт комунікації, в нашому випадку політичний виступ, є матеріалом, який допомагає визначити дискурс-портрет особи. Основою нашого аналізу стала методика дослідження дискурсу, запропонована І.Ф. Ухвановою-Шмиговою [1,17]. Наш аналіз будується на виявленні специфіки заповнення в дискурсі Дж. Маккейна змісту таких категорій, як: адресант-ідентифікуючі категорії (самоідентифікація, час, простір, місія, атрибутивність, діяльність, роль).

Стартовою точкою для створення дискурс-портрета є самоідентифікація, під якою розуміємо репрезентацію себе через знакову номінацію, і її інтерпретацію (засобами семантики, граматики, стилістики). У лідера є, по-перше, власне «я», і також групи, з якими він солідарний («ми»). Але лідер відрізняється від інших людей, його самотійність повинна бути експліцитною для аудиторії, а значить, вербалізованою. Спосіб вербалізації вказує на дискурс-тип лідера. Так, лідер може бути – індивідуалістом (сильне «я» + значуще «ми»), колективістом (сильне «ми» + значуще «я») або інституціоналістом (об'єктивувати прочитання себе: «він», «президент», «Партія» (говорячи про себе); в «ми» і рідкісному «я» може актуалізувати тільки реальний суб'єкт, а й певну структуру – якийсь інститут, партію). Інші три способи самоідентифікації («я» + слабе «ми»; слабе «Я» + слабе «ми»; ні «ми» ні «я») – однозначно ми розуміємо як випадки слабого комуніканта і, отже, слабого лідера [1,40]. Треба зазначити також, що дискурс-типи індивідуаліст, колективіст, інституціоналіст можуть бути уточнені за допомогою таких категорій, як час і простір, в результаті чого ми отримаємо конкретизовані градації: віртуальний (імовірнісний) – апелює до майбутнього, ретроспективний – апелює до минулого; реальний – актуальний сьогодні. Локальний – проектує себе на обмежений простір; глобальний – проектує себе на світове співтовариство[2, 41]. Дж. Маккейн чітко актуалізує власне «я», але не робить його всеосяжним. Він представляє себе як «служителя народу».

Наприклад, у своєму останньому зверненні до американського народу він говорить: «*I have gratefully served for sixty years...*» або «*Thank you for the privilege of serving you...*», і також «*I have tried to serve our country honorably*». Висловлюючи своє ставлення до певної проблеми, політик не уникає явного мінування свого «я». Він часто вживає займенники «*I*», «*we*», «*their*». У своїх інтерв'ю і публічних виступах американський сенатор гостро критикував політику Російського уряду, активно виступав проти авторитаризму і світових тиранів. Пріоритетним для політика є акцентування уваги на певних аспектах або проблемах політики країн-агресорів, приведення аргументів за і проти і пошук шляхів вирішення проблем.

Відомо, що і темпоральний вектор може свідчити про характер особистості, тому категорії часу і простору можемо розглядати в сукупності. Орієнтація на минулий час характеризує мовця, який керується своїм минулим досвідом, цінуючи свої попередні звершення. Часто такі люди живуть спогадами на відміну від мовців, які переважно орієнтуються на майбутнє або теперішнє, позиціонуючи себе як активну і діючу особистість.

Дж. Маккейн має яскраво виражений дискурс-тип індивідуаліста, тобто сильне «я» + значуще «ми». Темпоральна домінанта – переплетення *Present Perfect* та *Present Simple*. Це одночасно і підсумок життєвого шляху і вираження своїх відчуттів, оцінка своєї діяльності. Теперішній та зрідка вживаний *Future Simple* час є другорядними і обслуговують здебільшого ретроспекцію сенатора Дж. Маккейна та намір окреслити ефект від його діяльності у майбутньому (1). З діяльнісної точки зору мовець не будує планів, його промова – це емоційне, сентиментальне резюме людини, яка любить життя і задоволена результатом (2). Наприклад:

(1) «***I have tried to serve our country honorably. I have made mistakes, but I hope my love for America will be weighed favorably against them***» [3];

(2) «***Thank you for the privilege of serving you and for the rewarding life that service in uniform and in public office has allowed me to lead***» [3].

Досліджуваний матеріал є промовою мужньої людини, людини честі, для якої сенс життя – бути корисним своєму народові, яка має сили достойно

сприймати факт завершення свого життя (3). Звертає на себе увагу вказівка Джона Маккейна на близький свій відхід у минулому часі. Тобто мовець прийняв для себе цей факт і достойно реагує на цю неминучість (4). Наприклад:

(3) «*I have often observed that I am the luckiest person on earth. I feel that way even now **I prepare for the end of my life.**I have loved my life, all of it. I have had experiences, adventures and friendships enough for ten satisfying lives, and I am so thankful. Like most people, I have regrets. But I would not trade a day of my life, in good or bad times, for the best day of any one else's* [3];

(4) «*I lived and died a proud American* [3].

Сенатор просторово орієнтований на межі своєї країни, утім сім'я є важливим і значимим сегментом його особистого простору: він – люблячий чоловік і гордий батько. Все ж першочерговою цінністю постає країна США як джерело свобод, рівних можливостей та справедливості (5), (6). Наприклад:

(5) «*I owe that satisfaction to the love of my family. No man ever had a more loving wife or children he was prouder of than I am of mine. And I owe it to America. To be connected to America's causes - liberty, equal justice, respect for the dignity of all people – brings happiness more sublime than life's fleeting pleasures. Our identities and sense of worth are not circumscribed but enlarged by serving good causes bigger than ourselves*» [3];

(6) «***Fellow Americans'** – that association has meant more to me than any other*» [3].

Персональні дейксиси тексту організовано за принципом включення «Я – ми» та протиставленні «ми – вони». Де «Я» – член американської спільноти, яка сповідує високі чесноти і принципи ненасильницького життя. Протиставлення ґрунтується за шкалою *хороший – поганий*: ми – хороші, вони – погані. Взагалі промова вибудована за принципом протиставлення, антитези: *хороший – поганий, життя – смерть, багатство – бідність, сумніватися – вірити, моє – чуже* (життя), засвідчено оказіональні антоніми *тиранія – сила, патріотизм – племінні сварки* (7), (8). Місія Джона Маккейна підпорядкована політиці його держави. Тобто, сенатор позиціонує себе комплексно як індивідуаліст та інституціоналіст (8). Наприклад:

(7) «We are citizens of the world's **greatest** republic, a nation of ideals, **not blood** and soil. We are blessed and are a blessing to humanity when we uphold and advance those ideals at home and in the world. We have helped liberate more people from **tyranny** and **poverty** than ever before in history. We have acquired great **wealth** and **power** in the process» [3];

(8) «We weaken our greatness when we confuse our **patriotism** with **tribalrivalries** that have sown resentment and hatred and violence in all the corners of the globe. We weaken it when we hide behind walls, rather than tear them down, when we doubt the power of our ideals, rather than trust them to be the great force for change they have always been» [3].

Промова Дж.Маккейна є прикладом «Я-тексту». «Я» в дискурсі політика різноманітне, представлено в різному часі і просторі, але при цьому не розсіюється, а залишається сильним, завдяки чітко сфокусованій проекції на «тут і зараз». Отже, сенатор Джон Маккейн постає ретроспективним індивідуалістом-інституціоналістом з потужним «Я», мовець географічно позиціонований в межах країни США.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. І.Ф.Ухванова-Шмигова«Методологіядослідженьполітичного дискурса»— Мінск: "Технопринт", 2002. — 360 с.
2. Почепцов Г.Г. Теорія комунікації / Г.Г. Почепцов. — К.: ВЦ "Київський університет", 1999. — 308 с.
3. John McCain's Farewell Address. Інтернет ресурс, — режим доступу: <https://www.businessinsider.com/john-mccain-farewell-address-text-2018-8>